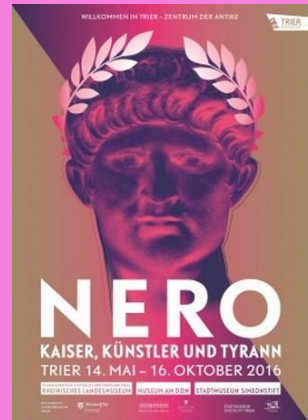
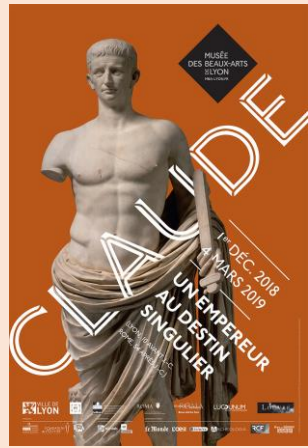

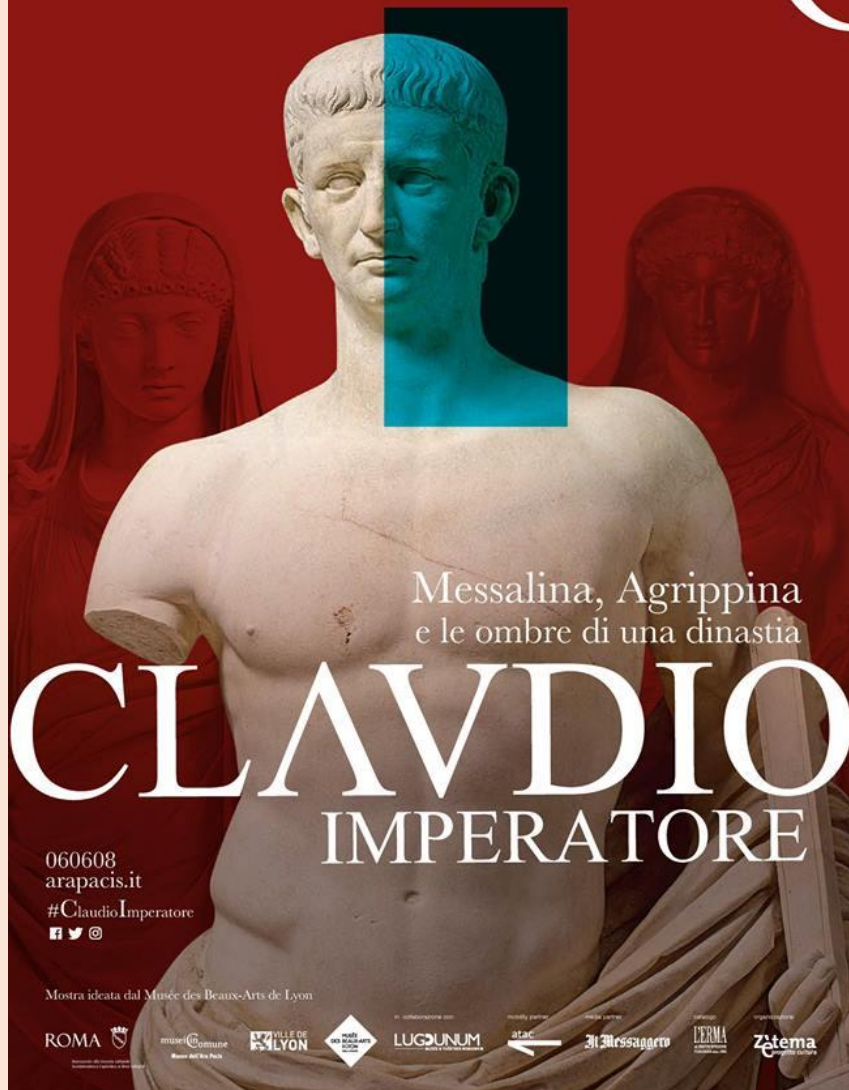
KEIZER DOMITIANUS GOD OP AARDE
THE EMPEROR DOMITIAN GOD ON EARTH
DOMIZIANO IMPERATORE E DIO IN TERRA

DIVUS
VESP
ASIANU
S

MUSEO
DELL'ARA PACIS
6 APRILE | 27 OTTOBRE 2019

C

Messalina, Agrippina
e le ombre di una dinastia

CLAUDIO IMPERATORE

060608
arapacis.it
#ClaudioImperatore
f t @

Mostra ideata dal Musée des Beaux-Arts de Lyon

musei in Comune

TRAIANO
COSTRUIRE L'IMPERO
CREARE L'EUROPA

29.11.17 / 16.09.18

MERCATI DI TRAIANO
Via Quattro Novembre, 94

Onderzoeksvragen

Herdefinitie van Domitianus' leiderschap en zijn impact op de organisatie en het karakter van het Romeinse Rijk

Groter panorama van het leven in het Rijk t.t.v. de Flavii – Van het keizerlijke hof tot de *populus*

Kritische kijk op literaire bronnen

Nieuw archeologisch onderzoek

Focus op traditie en innovatie (**Anchoring Innovation**) – Wat is nieuw, wat is oud? Domitianus' modellen en bronnen van inspiratie

Anchoring Innovation – OIKOS Research Agenda

In sociale psychologie: 'anchoring' is de neiging van de menselijke geest om zich te richten naar kennis die hij reeds bezit bij de introductie van nieuwe. Oude functies dienen als lens voor evaluatie en begrijpen van het nieuwe.

'Anchoring' impliceert het wortelen van veranderingen in wat vertrouwd is, van wat nieuw is in het oude. 'Anchoring' staat voor de relatie tussen innovatie en "wat mensen weten, geloven, willen, waarderen en kunnen begrijpen".

Mensen krijgen begrip voor het nieuwe in termen van het oude. Het ontwerp van het nieuwe geeft vorm aan wat zij produceren door te bepalen welke aspecten van het oude worden opgeroepen.

Wetenschappelijke output van het Domitianusproject

Publicaties

Wetenschappelijke publicatie in de museumreeks PALMA (ENGELS)

Publieksboek (NL)

Artikelen in wetenschappelijke en publieksgerichte tijdschriften

Congrespublicaties

Congressen (Flavisch netwerk)

Internationale workshop over Domitianus en het oosten (Spetses, Griekenland, 30 juni – 3 juli 2019)

Internationale workshop over Domitianus en zijn impact (online / Leiden, 2022)

Internationaal congres in Rome over Domitianus en het keizerrijk (Rome, 2023)

Lange termijn doelstelling

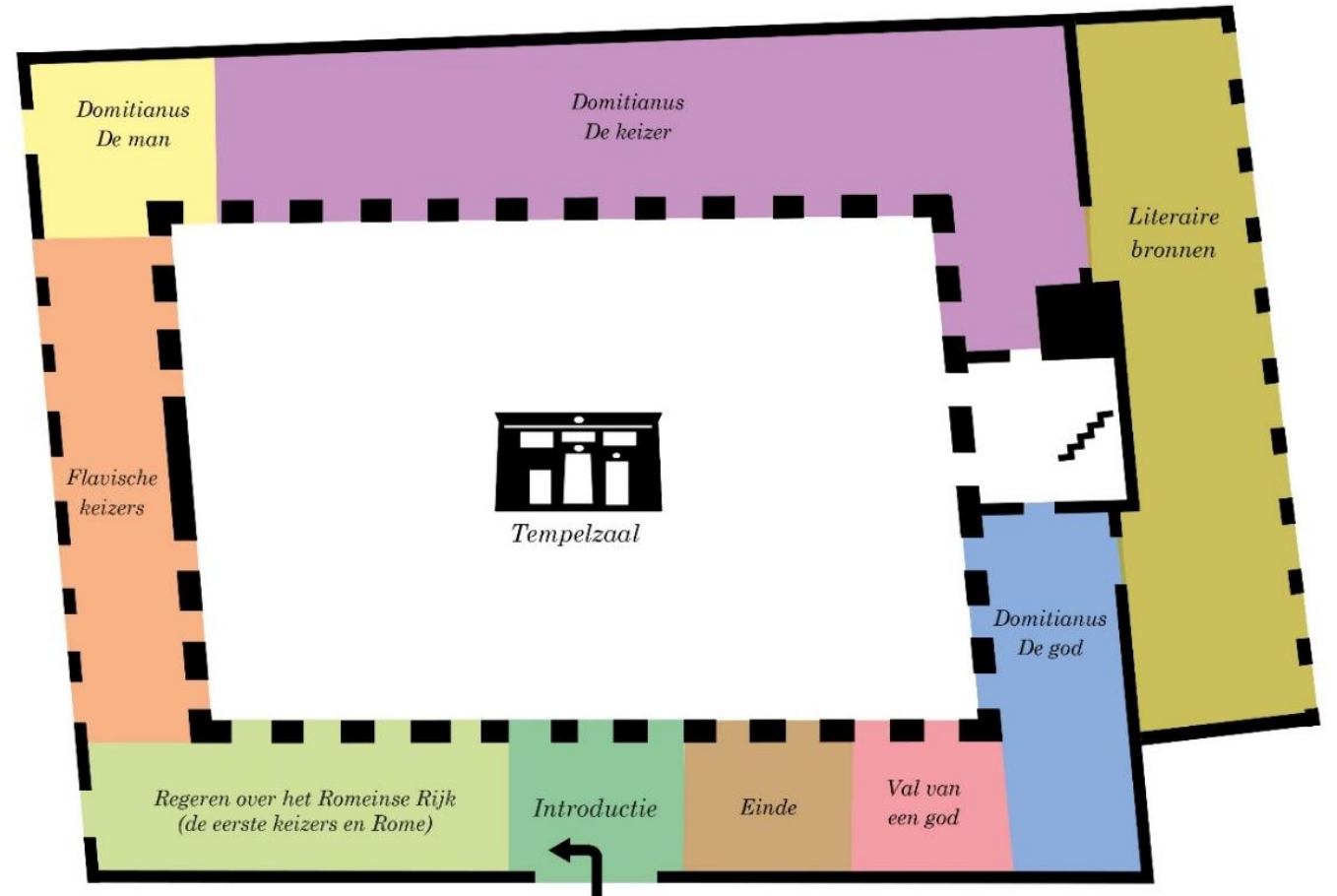

Nieuwe publicaties over de Flavische periode (2023)

Zichtbaarmaking van Domitianus en zijn impact

KEIZER DOMITIANUS GOD OP AARDE

- 0 **Inleiding**
Domitianus – mens, keizer, god
- 1 **Jeugd; verovering macht door de Flavii**
- 2 **De Flavische keizers Vespasianus en Titus**
- 3 **Domitianus – de man**
- 4 **Domitianus – de keizer – de vrouwen**
- 5 **Luxe en keizerlijk wonen**
- 6 **Domitianus – de god**
- 7 **Het zwarte diner; Domitianus' val – dood van een god**

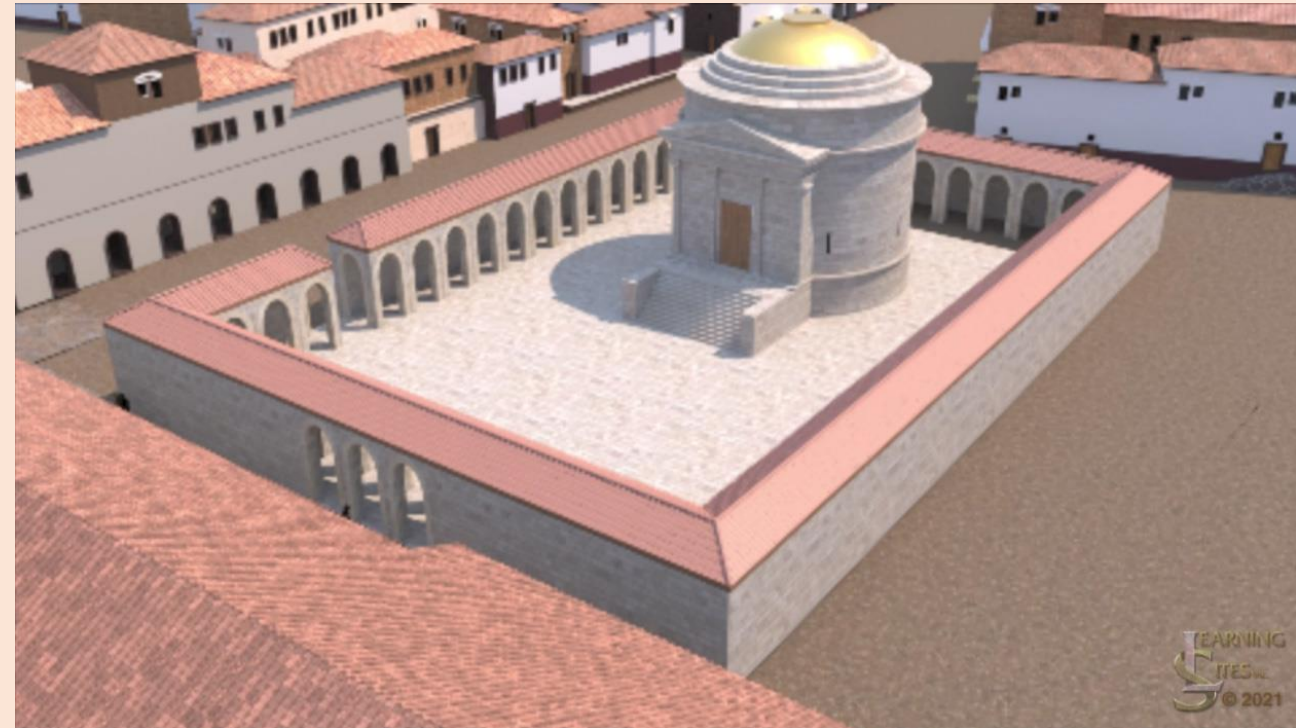
Domitianus: laatste van de 'twaalf' keizers in de reeks invloedrijke biografieën van Suetonius

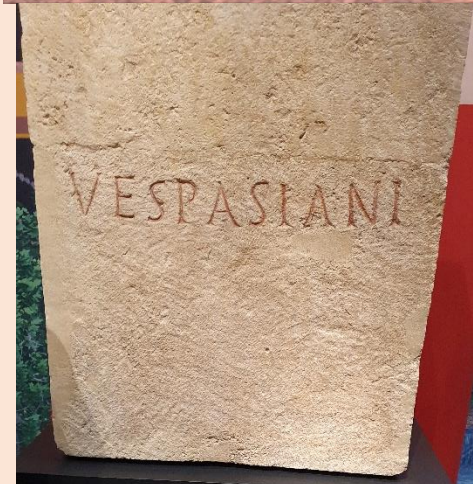
Jeugd van Domitianus 'ad malum punicum'

Granaatappppelstraat – van geboorteplaats tot tempel en mausoleum

Kolossale portretten Vespasianus en Titus uit
Templum Gentis Flaviae
Reconstructie Templum Gentis Flaviae
Gedenksteen Vespasianus uit Mausoleum van
Augustus

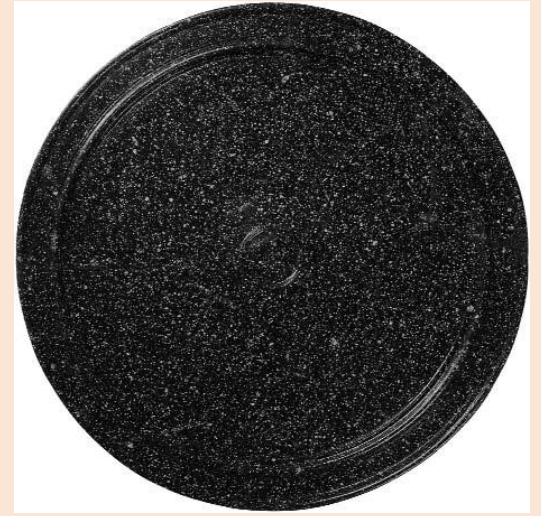

Cremona, Augusteische villa op Piazza Marconi. Mozaïek met sporen van brand uit het jaar 69. Museo Archeologico San Lorenzo.

Links: Cremona, Piazza Marconi. Stukken van een zeldzame porfieren plaat, geïnterpreteerd als een geschenk van Nero aan Vitellius.

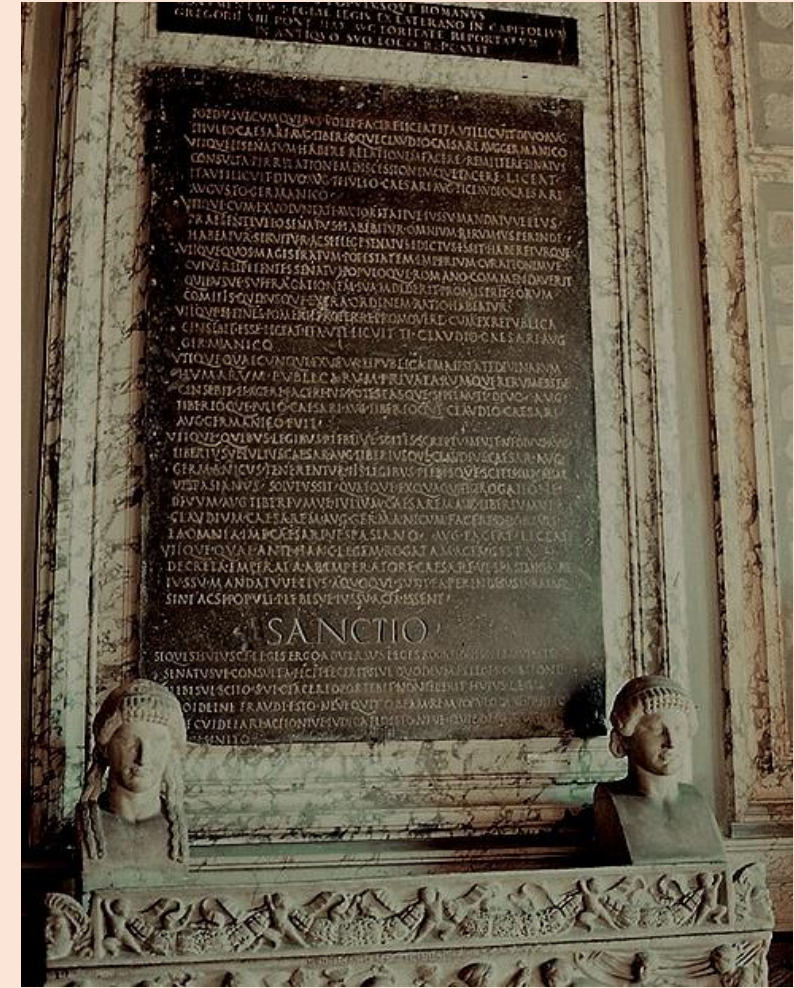
Rechts: vergelijkbare plaat. Berlin, Antikensammlung.

Kop van Vespasianus. Palazzo Massimo alle Terme, Rome.

Beeld van Aphrodite veranderd in een gevleugelde Victoria door Vespasianus na diens overwinning bij Bedriacum in 69. Brescia, Capitolium, Fondazione Brescia Musei

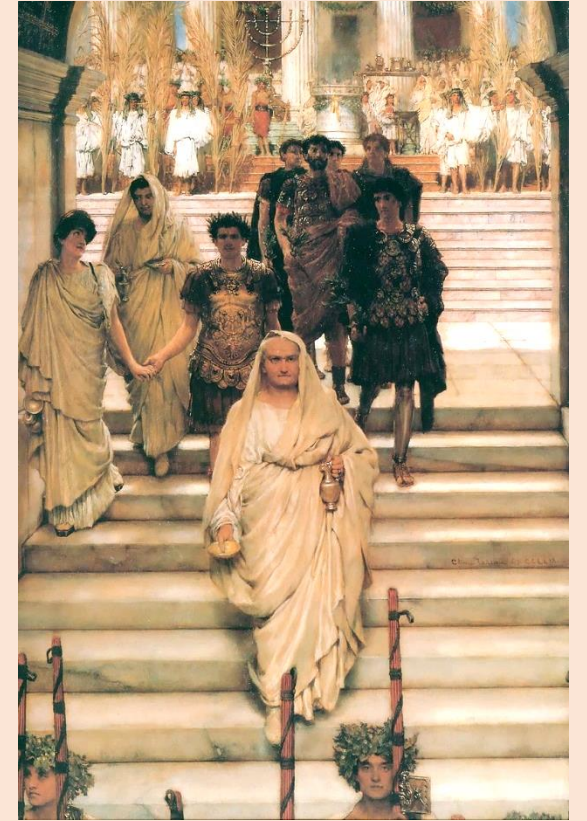
Vespasianus' Lex de Imperio (70). Rome, Capitolijnse Musea.

Portretbuste van Titus van Porta Portese, Rome. British Museum.

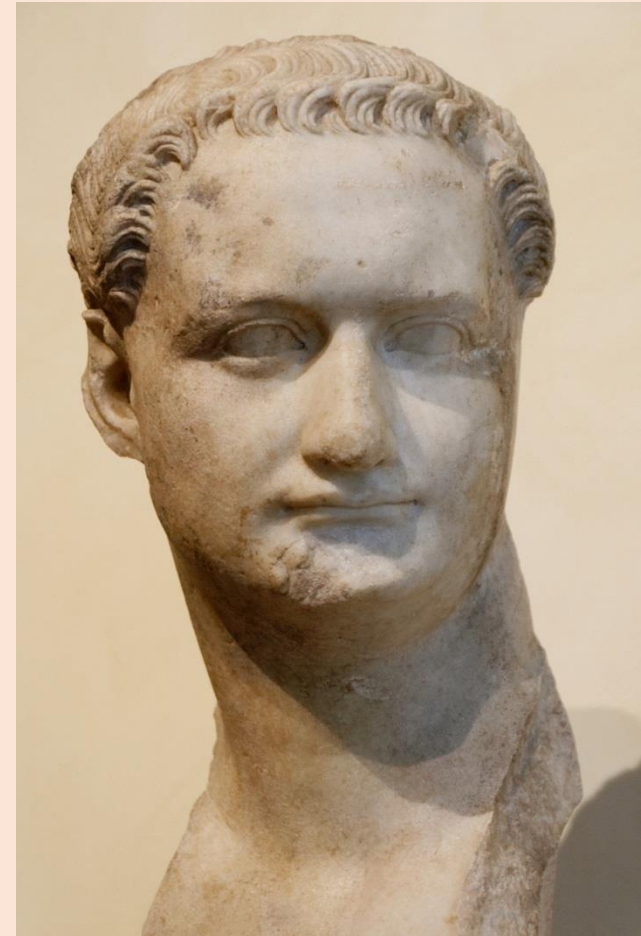
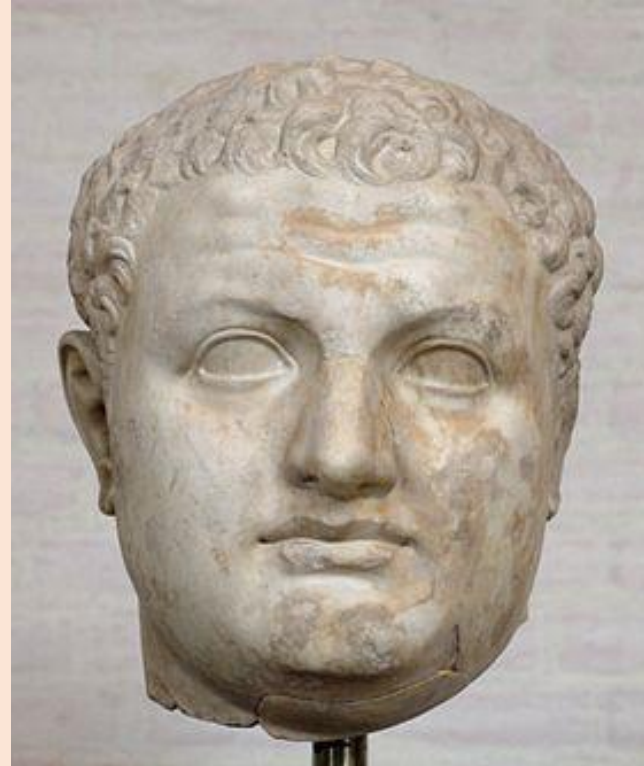

Reliëf van de Boog van Titus op het Forum Romanum; triomfmars na overwinning in Judea (81). Gipsafgietsel beschikbaar in Museo della Civiltà Romana (Musei in Comune Roma, Soprintendenza Capitolina).

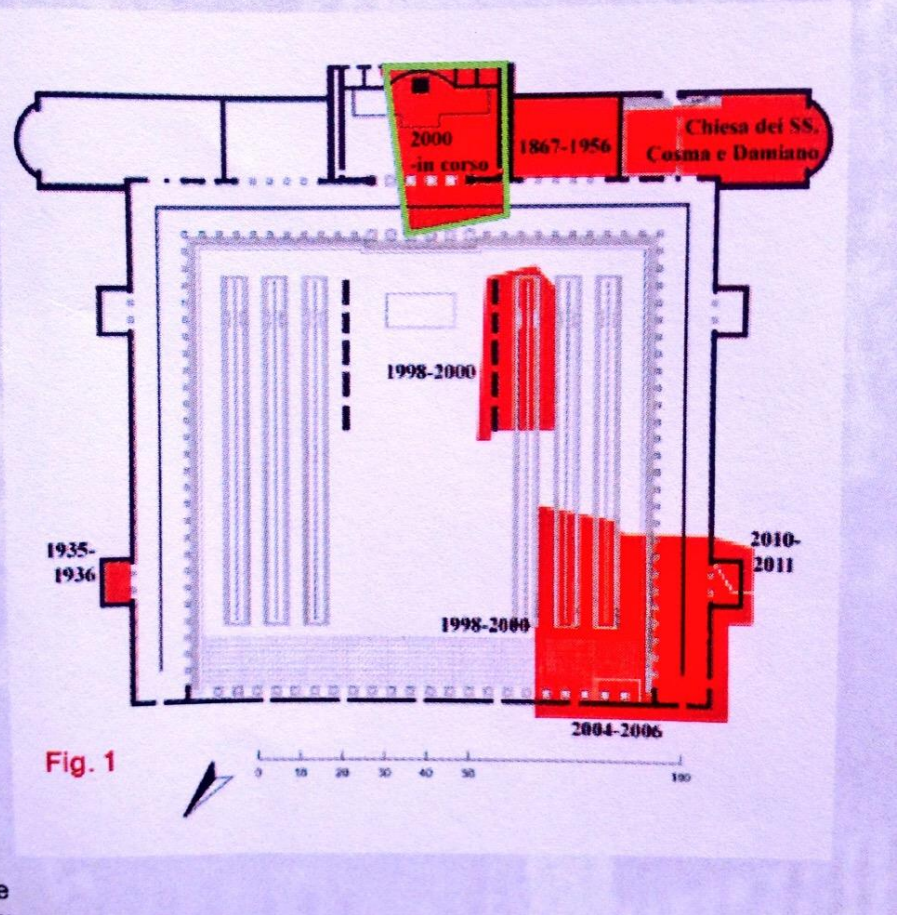
Laurence Alma Tadema, Triomf van Titus, Olie op doek. The Walters Art Gallery, Baltimore.

De Flavische dynastie: Vespasianus (69-79), Titus (79-81) en Domitianus (81-96)

Vespasianus en Titus herbouwen Rome

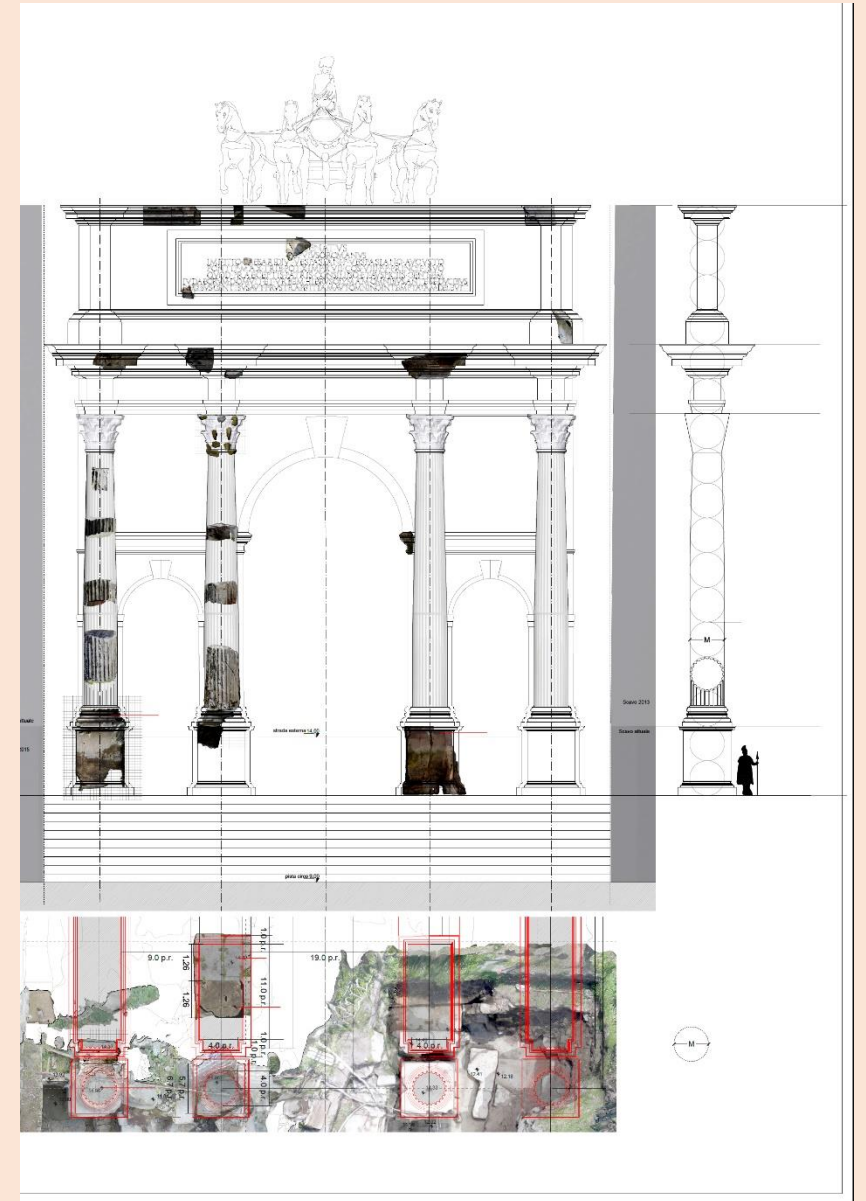
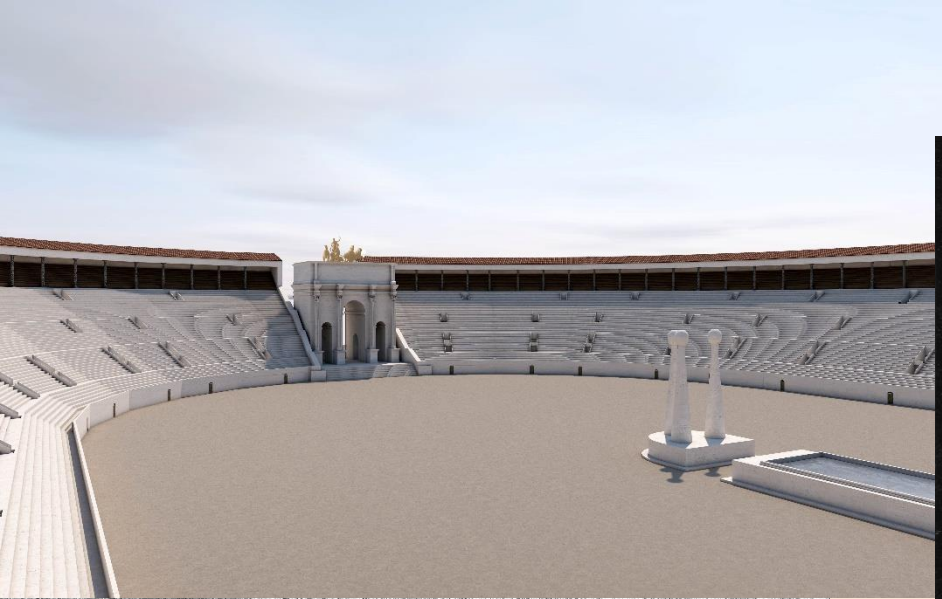

Typ hier uw tekst

Kopie van de koe van Myron uit Horti Tauriani
Munt met koe, herinnering aan opstelling in Templum Pacis

Boog voor Titus in Circus Maximus

Domitianus – de keizer

Verdeel en heers: senaat en leger

Monumentale macht: het bouwprogramma van Domitianus

Brood en spelen: de keizer en zijn onderdanen (o.a. het Colosseum)

Stijliconen: het kapsel van de keizerin

Leven als een keizer

Wonen en werken als een vorst: het paleis op de Palatijn en de Villa van Castelgandolfo, het Albanum

Portret van Domitianus, bewerkt portret van Nero. Vaticaanse Musea, Museo Chiaramonti.

Portretkop van Domitianus bewerkt van een Nero, op een Julisch-Claudisch lichaam. Musée Théodore Desplans, Vaison-la-Romaine.

Genius van
Domitianus uit
Capitolijnse
Musea: hij
draagt een
aegis

Balkwerk uit
Castelgandolfo
met uil

Domitianus' bouwondernemers in Rome

Loden pijpen (fistulae) uit Rome met keizerlijke merken. Antiquarium del Celio, Rome, magazijnen (Musei in Comune Roma, Soprintendenza Capitolina).

Voorbeeld van een loden waterleiding in situ (Pompeii)

Openbare latrine. Vespasianus is bekend vanwege de heffing van belasting op het verzamelen van urine in publieke baden en het grote riool in Rome, de Cloaca Maxima (Urinebelasting: *vectigal urinae*).

Stadion & Odeion (Piazza Navona & Palazzo Massimo)

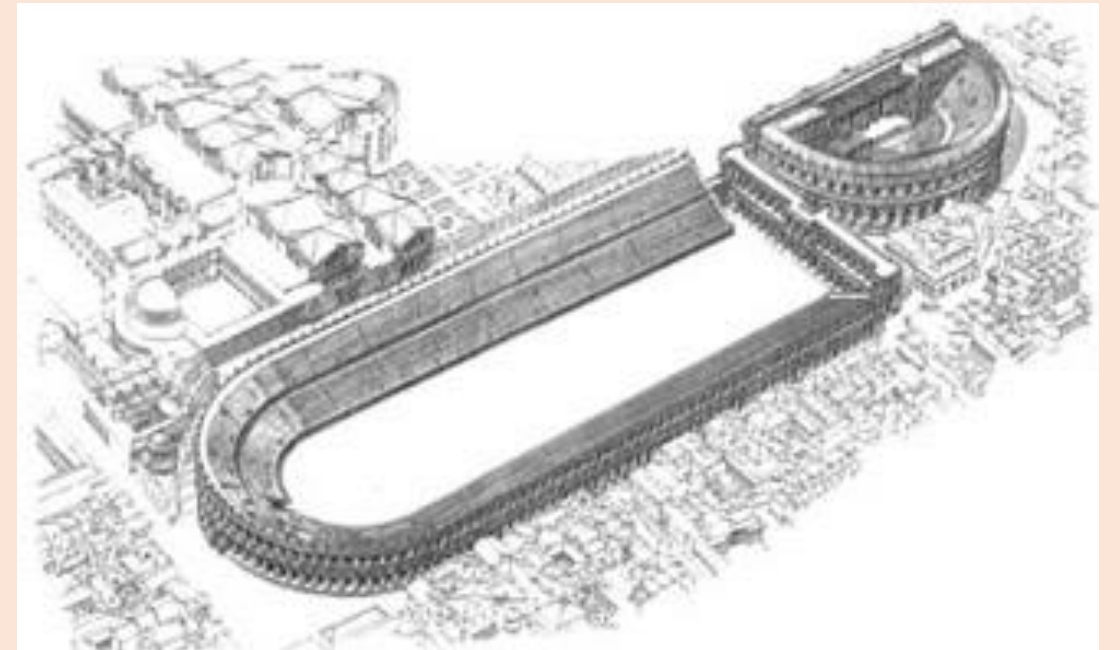

Theseus en Minotaurus uit Stadion

Grafmonument voor Quintus Sulpicius Maximus

Vijfjaarlijkse Poëziewedstrijd (92)

Domitianus en het leger. Schoenen uit Vindolanda. English Heritage.

Domitianus en de senaat. Twee *togati*. 50-75. J. Paul Getty Museum.

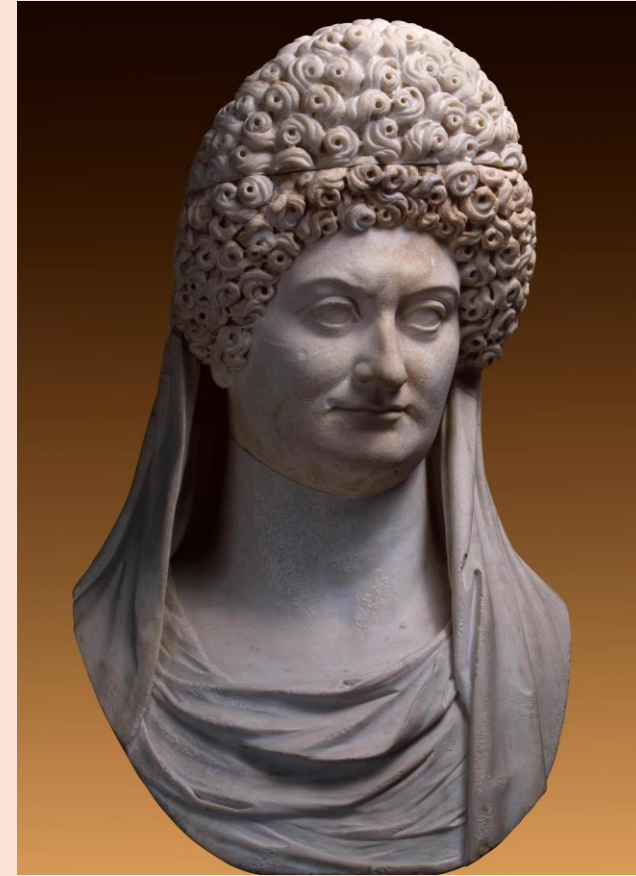

Reliëf met de jonge Domitianus. Hij heet Vespasian welkom in Rome (zg. Cancellieriareliëfs). Rome, Vaticaanse Musei. Voorbeeld: reliëfs van de Ara Pacis Augustae van Augustus

Aureus met Domitia Longina. Rome, Palazzo Massimo alle Terme.

Laat portret van Domitia Longina, na 96 (gestorven in 140). St. Petersburg, Hermitage Museum.

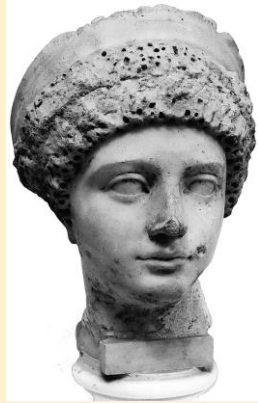

Julia Titi, Domitianus' nicht en minnares.
Rome, Vaticaanse Musea.

Camee met Julia Titi. Karolingische
zetting.
Paris, Bibliothèque National de France.

Vóór
81

81-96

Keizerlijke luxe: het zilveren servies uit Hildesheim (Berlijn, Altes Museum; kopie RMO)

Luxe en keizerlijk wonen

Architectuur van keizerlijk paleis. Beelden als onderdelen van de aankleding. Rome, Antiquarium Palatino

Literaire bronnen

*Film over Rome, ingesproken door Mustafa Margadi,
met citaten uit Statius en Martialis*

De taal van het rijk

Statius en Martialis: een tour door Rome

Schrijven voor de keizer, dineren met een god

Manuscript van Suetonius, *Levens van de twaalf keizers*. Cambridge, Fitzwilliam Museum

Domitianus – de god

Religie in de Flavische periode

Domitianus' nieuwe drie-eenheid: Minerva, Jupiter en Isis

God op aarde

Buste van een cultusbeeld van Minerva. Rome, Antiquarium Palatino.

Reliëfsteen met Minerva gezet in een holle ring. J. Paul Getty Museum.

Reliëf met Domitianus als farao. Amsterdam, Allard Pierson Museum.

Een nieuwe drie-eenheid: Jupiter, Minerva en Isis

Domitianus (?) als Dionysos. Boston, Museum of Fine Arts.

Domitianus als farao. Benevento, Museo del Sannio

Domitianus als Griekse heros
(bewerkt van een Nero?). Uit een
villa in Labicum. München,
Glyptothek

Beeldje van Herakles Epitrapezios, uit Pompeii. Naples, Museo Archeologico.

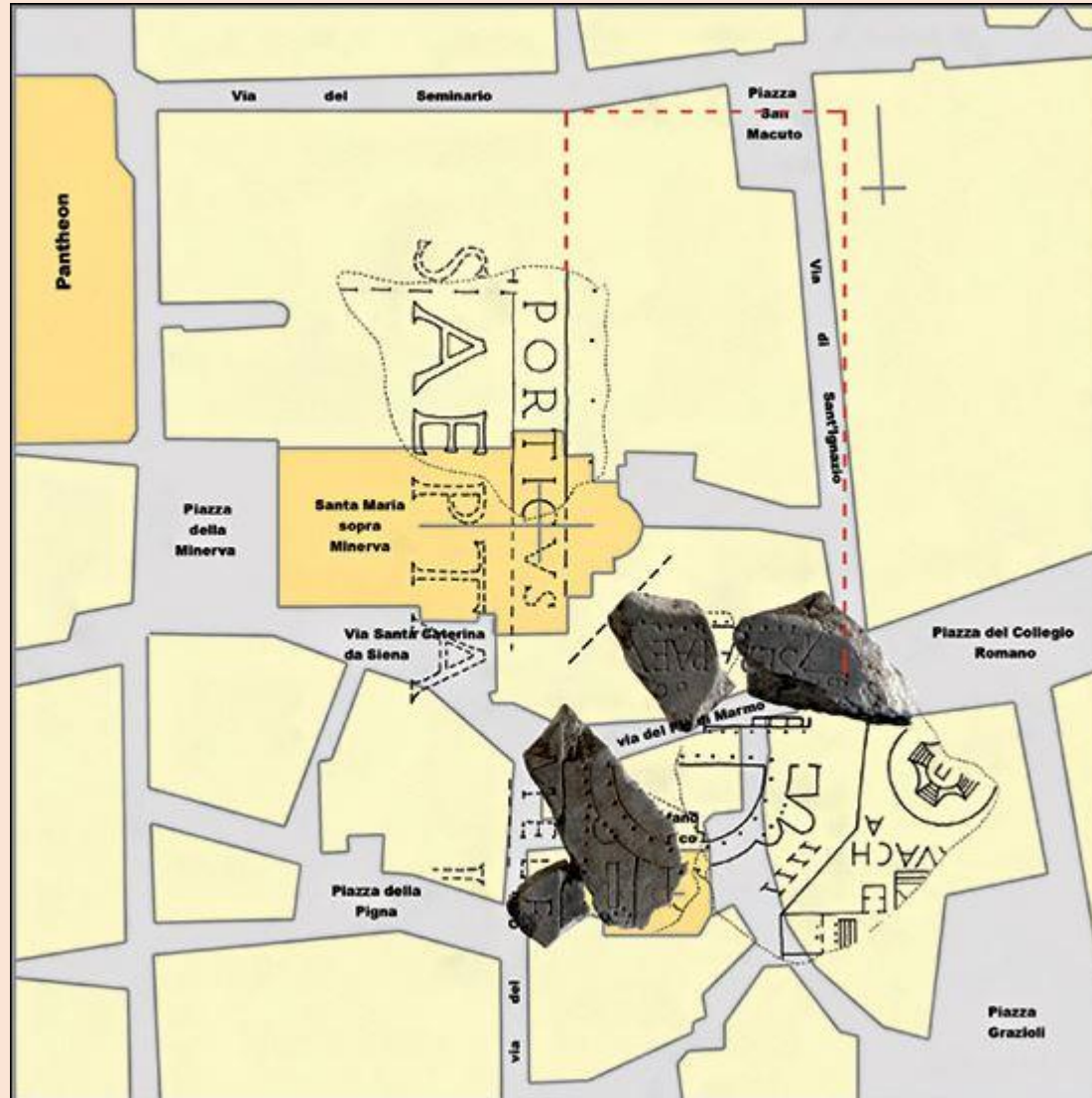
Altaar met de wagen en attributen van de *Flamines*. Bacoli, Museo dei Campi Flegrei.

Religie in de Flavische periode

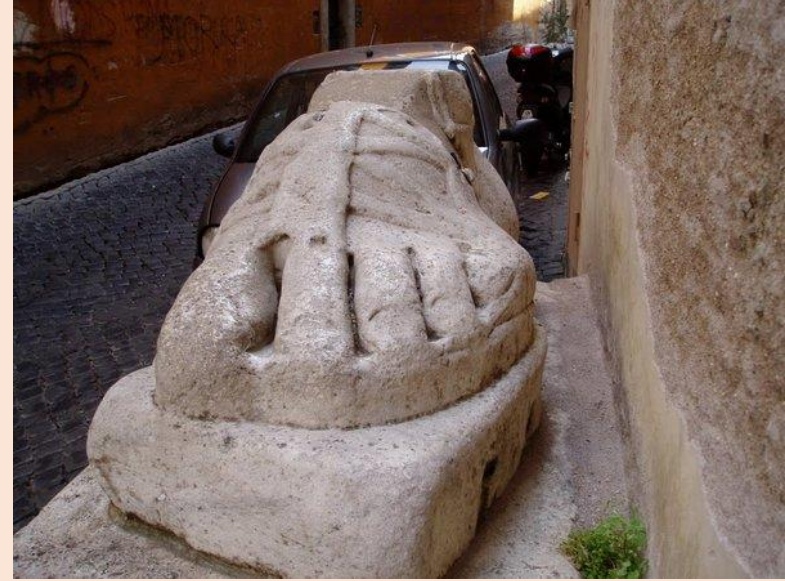

Gietvorm voor miniatuuramuletten. Flavisch. Brescia, capitolium. Fondazione Brescia Musei.

Iseum Campense

'Madama Lucrezia'

Deel 7 De val – dood van een god

Domitianus' dood

Damnatio memoriae en de macht van literatuur

Het 'zwarte diner' en het einde van een keizer

Wie bouwde deze brug in Egypte?

Inscriptie uit Egypte. British Museum

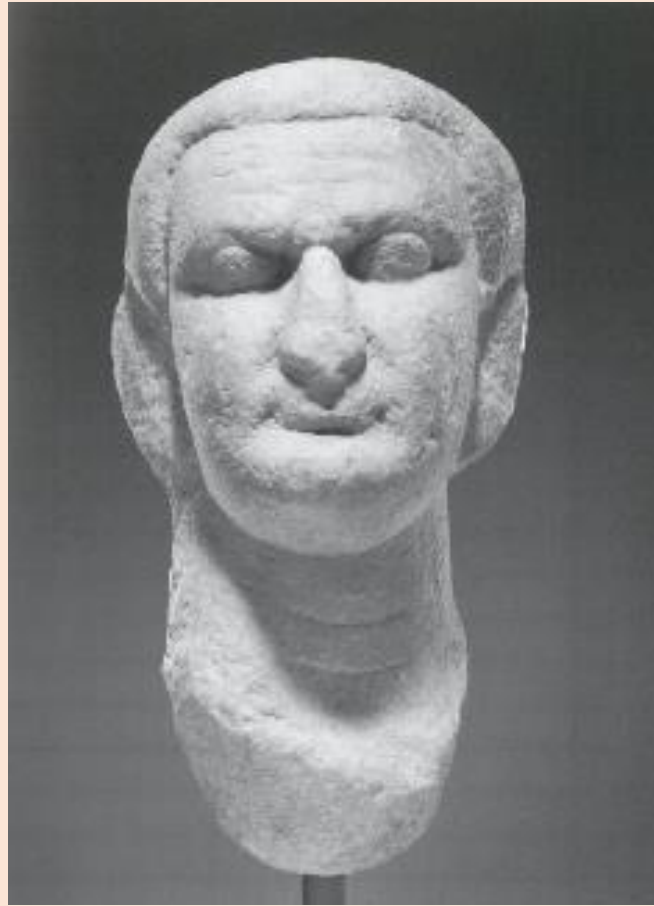
IMP · CAESAR · [[-----]]S · PONTIF · MAXIMVS · TRIB POTEST · COS · XV ·
CENSOR · PERPETVS · P · P PONTEM · A SOLO · FECIT [[-----]] Q · LICINIO ·
ANCOTIO · PROCVLO · PRAEF · CAST L · ANTISTIO · ASIATICO · PRAEF · BEREN · CVRA
· C · IVLI · MAGNI · 7 · LEG · III CYR

Imp(erator) Caesar [[Domitianus Aug(ustus)]] / [[Germanicu]]s pontif(ex) maximus
trib(uniciae) / potest(at)is co(n)s(ul) XV censor perpetus p(at)er p(at)riae / pontem
a solo fecit [[-----]] Q(uinto) Licinio Ancotio Proculo Praef(ecto) cast(rorum) /
L(ucio) Antistio Asiatico Praef(ecto) Beren(ices) / cura C(aii) Iuli Magni (centurionis)
leg(ionis) III Cyr(enaicae)

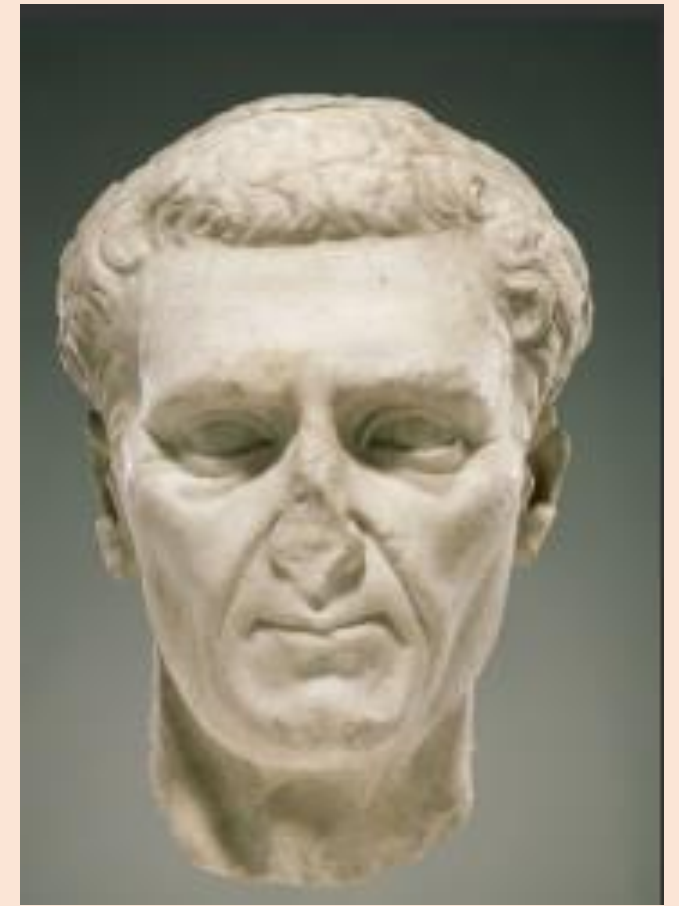
Keizer Caesar [Domitianus Augustus Germanicus], opperpriester, met de macht van tribuun, consul voor de 15de keer, censor voor het hele leven, pater patriae, bouwde deze brug van de grond af. [Dit gebeurde onder M. Mettius Rufus, prefect van Egypte,] Quintus Licinius Ancotius Proculus prefect van het legerkamp en Lucius Antistius Asiaticus, prefect van (de haven van) Berenice. Het project zonder onder opzicht van Gaius Iulius Magnus, centurio in het derde legioen 'Cyrenaica'.

Portret van een jonge Domitianus gemaakt uit een late Nero. 69-75. Boston, MFA

Onaf portret van Domitianus. J. Paul Getty Museum.

Portret van Domitianus veranderd in een Nerva > 96-98. J. Paul Getty Museum.

Bronzen *modius*
(graanmaatbeker):
Domitianus' naam is
uitgewist.
Chesters Roman Fort and
Museum – Hadrian's Wall.